

Lesia Matviichuk
*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Finance, Banking and Insurance
Khmelnytskyi National University*

Матвійчук Л.О.
*к.е.н, доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Хмельницького національного університету*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-295-1-72>

PECULIARITIES OF TARIFF POLICY FORMATION BY INSURANCE COMPANIES IN AGRICULTURAL INSURANCE

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ СТРАХОВИМИ КОМПАНІЯМИ В АГРАРНОМУ СТРАХУВАННІ

На сучасному етапі розвитку сільське господарство відіграє важливу роль у зміцненні вітчизняної економіки, підвищенні рівня продовольчої безпеки, зростанні життєвого рівня населення і розв'язанні значних соціально-економічних проблем. Сільське господарство було і залишається однією з найбільших галузей народного господарства України, про що свідчать основні макроекономічні показники. Так, за даними Мінагрополітики, частка сільського господарства у загальному ВВП за 2020 рік становить 9,3%. У 2021 році частка сільського господарства у ВВП України була найвищою серед усіх секторів економіки і становила понад 10%. Сільське господарство показало найвищий приріст виробництва в році – 14,4%. За підсумками 2021 року на сільгоспідприємствах виробництво збільшилося на 19,2%. У 2022 році відбулося скорочення на 30% валової доданої вартості в сільському господарстві України [1]. Таке значне зниження обсягу сільськогосподарського виробництва було спричинено війною та захопленням значної території України і як наслідок скороченням посівних площ, значними труднощами з проведенням збиральної кампанії, зменшення рівня врожайності через зміщення строків унесення добрив та засобів захисту рослин.

Не зважаючи на зниження обсягів сільськогосподарського виробництва агропромисловий комплекс України все ж залишається однією із найважливішою складовою вітчизняної економіки та потребує належного страхового захисту від можливих збитків. До звичних погодних ризиків, кліматичних змін навколишнього середовища, додалися війна, ускладнена логістика та енергетична криза.

Страхові компанії, які функціонують на ринку аграрного страхування відповідно до організаційно-правової форми здійснюють господарську діяльність на комерційній або некомерційній основі. Основною метою діяльності комерційних страхових компаній є максимізація прибутків від реалізації страхових послуг. Пріоритетом діяльності некомерційних страховиків є захист фінансово-економічних інтересів аграріїв, які є членами товариств. Створення страховиків у різних організаційно-правових форм на ринку аграрного страхування продиктоване необхідністю зменшення негативних проявів ризиків на виробничо-господарські процеси як сільськогосподарських підприємств так і самих страховиків.

Страхові компанії, розробляючи і реалізуючи конкурентоспроможні страхові продукти, формують умови для перерозподілу ризиків між зацікавленими

учасниками ринку та створюють передумови для підвищення дохідності й рентабельності власної діяльності.

Методичні підходи до організації та управління страховими продуктами в аграрній галузі націлені на формування ефективної цінової політики, яка є складовою комерційного успіху та важелем забезпечення конкурентоспроможності страховика.

Основними етапами при розробленні цінової політики страховиків є: збір вхідної інформації (оцінка витрат, визначення потенційних покупців та конкурентів), стратегічний аналіз (фінансовий та сегментний аналіз), формування цінової стратегії. До факторів, що впливають на вибір цінової стратегії страхової компанії, належать: життєвий цикл страхової послуги, портфель страхових послуг, собівартість послуг, сегментація та позиціонування послуг. Варіативність поєднання цих факторів та загальної мети страховика визначає використання певних цінових стратегій: встановлення дискримінаційних цін; цін на новий страховий продукт; цін у межах асортименту страхового ринку; цін з урахуванням знижок; цін з метою стимулювання збуту [2, с. 176].

За добровільними видами аграрного страхування кожна страхова компанія формує власну тарифну політику, яка реалізується через систему актуарних розрахунків та є елементом загальної політики страховика.

Тарифна політика страхових компаній має специфічні відмінності, які пов'язані з особливостями окремих видів страхування, специфікою формування страхових резервів, складністю побудови тарифів, співвідношенням попиту та пропозиції на страхові продукти, тощо.

Формування страхових тарифів в аграрному страхуванні здійснюється за допомогою актуарних методів з використанням спеціалізованих математичних та статистичних інструментів, і включає два етапи: розрахунок загального тарифу (брутто-ставка) та розрахунок страхових тарифів для кожного конкретного об'єкта страхування з урахуванням ступеня впливу ризику. Актуарії формують інформаційну базу для прийняття управлінських рішень та здійснюють аналіз специфічної інформації, яка характерна для сільськогосподарської діяльності суб'єктів господарювання (врожайність у регіоні, де здійснює господарську діяльність підприємство, кількість опадів, температурні та кліматичні режими регіону, втрати урожаю суб'єктами господарювання за останні роки, рівень використання технологій в процесі господарської діяльності). Така інформація необхідна для розрахунку ймовірності прояву ризиків, які страхова компанія приймає на страхування та формування механізму ціноутворення на страхові продукти.

За обов'язковими видами страхування або за умови участі держави у страхових відносинах страховий тариф регулюється або постановами Кабінету міністрів або законами України. Так, відповідно до Постанови Кабінету міністрів України «Про затвердження граничного розміру, структури та порядку застосування страхових тарифів для страхування посівів озимої пшениці з державною підтримкою від сільськогосподарських ризиків на період перезимівлі» «структура страхового тарифу (брутто-тариф) складається із: нетто-тарифу (нетто-ставка), що включає оцінку страхового ризику, який приймається на страхування за договором страхування посівів озимої пшениці з державною підтримкою від сільськогосподарських ризиків на період перезимівлі та призначений для формування технічних резервів; навантаження, що включає витрати страховика, пов'язані з укладенням та виконанням договору страхування посівів озимої пшениці з державною підтримкою від сільськогосподарських ризиків на період перезимівлі, в тому числі нормативні

витрати на ведення справи» [3]. Розмір нормативних витрат на ведення справи має становити 30 відсотків від розміру страхового тарифу.

Таким чином, аграрне страхування як специфічний вид страхових послуг за рахунок спеціально сформованих фондів достатньо ефективно регулює відтворювальний процес, забезпечуючи страховий захист виробників сільськогосподарської продукції, економічні інтереси страхових компаній та держави в цілому. За допомогою агрострахування мінімізуються і компенсуються матеріальні й нематеріальні втрати, пов'язані із виникненням непередбачуваних явищ, погодних умов та ризиків специфічної галузі – сільського господарства. Перспектива розвитку агрострахування в умовах воєнного стану значною мірою залежатимуть від професійного рівня страхових компаній, які функціонують на ринку страхування сільськогосподарських товаровиробників та працюють з притаманними їм специфічними ризиками зокрема, від їхньої здатності адекватно оцінити та ефективно формувати власну цінову політику в даній галузі.

Література:

1. Офіційний сайт Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/> (дата звернення: 1.02.2023).

2. 4Р» маркетингу страхових компаній: монографія / [Козьменко О.В., Козьменко С.М., Васильєва Т.А. та ін.]; кер. авт. кол. д.е.н., проф. О.В. Козьменко. Суми : Університетська книга, 2014. 432 с.

3. Про затвердження граничного розміру, структури та порядку застосування страхових тарифів для страхування посівів озимої пшениці з державною підтримкою від сільськогосподарських ризиків на період перезимівлі: Постанова Кабінету міністрів України від 9.12.2021 р. № 1285. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1285-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 1.02.2023).